

Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava

Școala Doctorală de Științe Socio-Umane

Domeniul: Filosofie

Teză de doctorat

Emil Cioran – Etica inevitabilului în paradigma nihilistă

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. Bogdan POPOVENIUC

Doctorand:

Liliana MIREA (PAVEL)

Suceava, 2023

CUPRINS

Un altfel de argument	1
I. FUNDAMENTELE PARADIGMEI NIHILISTE	9
I.1. Aspecte conceptuale – chei și forme ale negației	11
I.1.1. Despre tot ce înseamnă nimicul	27
I.2. Moralitate și Nihilism – OMUL și supraOMUL în negație	35
I.3. Expresii ale existențialismului nihilist	40
I.4. Avataruri nihiliste – Eminescu	49
II. CIORAN – FORME NIHILISTE ȘI PROVOCĂRI ETICE	65
II.1. Baze critice și reperi comparative.....	67
II.2. Cioran – identitatea nihilistă a ființei	79
II. 2.1. Le rien qui est tout ou tout devient rien – Despre Franța	86
II. 3. Nihilistul Cioran și provocările etice.....	94
II.3. 1. Dumnezeu și eliberarea de absolut.....	103
II.3. 2. Imortalitate și autoanihilare – nihilismul moral și dilema etică a sinuciderii	112
III. ELOGIUL NIHILISMULUI sau INTRODUCERE ÎN ETICA IMANENȚEI ...	123
III.1. Subterfugii etice ale nihilismului cioranian.....	125
III.2. Etica și deconstrucția nihilismului	130
III.3. Critica rațiunii nihiliste.....	135
III.4. Filosofia inevitabilului.....	145
CONCLUZII.....	157
Prezentarea pe scurt a conținutului lucrării	163
BIBLIOGRAFIE	166
Opera.....	166
Studii critice/teoretice.....	169
Articole/surse media.....	180

Mulțumiri

Elaborarea și fundamentarea științifică a acestei teze de doctorat ar fi fost imposibilă fără sprijinul și îndrumarea unor oameni de excepție.

În primul rând, doresc să îmi îndrept recunoștința și să îi mulțumesc coordonatorului științific al tezei, domnului prof. univ. dr. Bogdan Popoveniuc pentru consultanța științifică valoroasă, umanitatea, încrederea și răbdarea de care a dat dovadă în acești ani.

O deosebită grațitudine datorez membrilor comisiei de îndrumare care m-au sprijinit considerabil în realizarea acestui proiect de cercetare ori de câte ori a fost necesar. Această teză de doctorat nu ar fi fost șlefuită corespunzător pentru a fi pusă în lumină fără aportul prof. univ. dr., prorector al Universității „Ștefan cel Mare” Suceava, Mircea A. Diaconu, care a avut un rol decisiv în formarea mea încă din timpul facultății și căruia îi sunt profund recunoscătoare. În același context, grațitudinea mea se îndreaptă și către distinsa doamnă lector univ. dr. Rodica Maria Iacobescu pentru prețiozitatea sugestiilor oferite pe parcursul elaborării lucrării de doctorat. În egală măsură, aduc aprecieri domnului lector. univ. dr. Marius Cucu pentru ghidarea spre interogații succesive în spectrul gândirii cioraniene.

Mulțumiri alese distinșilor referenți oficiali pentru onoarea acordată de a recenza această lucrare, pentru timpul și sfaturile științifice prețioase.

Recunoștință datorez colegilor din cadrul Școlii Doctorale, dar și celor de catedră, prietenei A. care m-a sprijinit în acest timp. Le mulțumesc copiilor mei, sursă de energie și sens, pentru că mi-au îngăduit pasiunile pentru cercetare, lectură și scris.

Dedic acest studiu de cercetare părinților mei care mi-au fost alături necondiționat.

Vă mulțumesc!

Emil Cioran – Etica inevitabilului în paradigma nihilistă

Cuvinte-cheie:

nihilism, ființă, etică, iremediabil, moral, imoral, amoral, existență, sistem, inefabil, neant, deconstructivism, valori, transcendență, metafizic, religie, credință, fragmentarism, conștiință, paradox, oximoron, contradicție, vitalitate, plictis, angoasă, disperare, decădere, haos, insuficiență, inadaptare, inevitabil, circumstanțe, determinări, cauzalitate, conștiință, bine, rău, dionisiac, apolinic, a fi, paradigmă, dilemă, aparență, esență, Dumnezeu, viață, moarte.

Un altfel de argument

Emil Cioran afirmă permanent nonconformismul, reproduce trăiri la marginea realului, solidificând o altfel de percepție asupra limitelor, totul fiind susceptibil descompunerii în paradox, testat împrejurărilor hazardului, malformat în diseminările rumațiilor nocturne, în insomnii, potențat în formele unor crize de depresie ori de toropeala plictisului.

Ipoteza de cercetare

Poate exista cu adevărat o etică a inevitabilului manifestat în viziuni fără ieșire, în capcane, în utopii stârnite voluntar și în paradoxuri? Găsește Emil Cioran argumente, posibilități, afirmații și interpretări ale trăirilor care ar salva iminența negației?

Există o etică a inevitabilului în paradigma nihilistă a lui Emil Cioran.

Teza de doctorat *Emil Cioran – Etica inevitabilului în paradigma nihilistă* are drept scop să identifice relevanța afirmării eticii în perspectiva filosofică a nihilistului Cioran. În acest proiect de cercetare ne propunem să analizăm măsura în care etica poate transcende identitatea nihilistă a filosofului. Ne dorim să reconstituim, apelând la reflecție și la o serie de interogații, un traseu etic al premiselor filosofice ontologice și axiologice pe care s-a

structurat paradigma nihilistă a lui Emil Cioran.

Obiectivul acestei lucrări de cercetare este să identificăm dilemele care se configurează în interferențele eticii cu nihilismul, să dezbatem și să problematizăm provocările reperate, circumstanțele prin care etica inevitabilului devansează negația lui Cioran, filosofului anti-filosof. Pentru a putea merge pe linia proiectată, trebuie să teoretizăm anumite concepte și să căutăm răspunsuri interogațiilor: *Ce este nihilismul? Unde se află rădăcinile negației? Poate conviețui negația cu ideea de bine? Există bine în negație? Cum se creează identitatea nihilistă a lui Cioran? Când intervine inevitabilul? Care sunt valențele inevitabilului? Este sau nu Cioran un scriitor antireligios? Pot exista determinații morale în actul sinuciderii? Cât de asumată este deschiderea lui Cioran pentru atitudinea nihilistă? Cum transcende etica inevitabilului paradigma nihilistă? Cum poate salva etica iminența negației? Ce înseamnă filosofia inevitabilului?*

Tema deschide prin interogații și sondări terenuri controversate, paradoxale ale perspectivei cioraniene, accentuează asupra imperativului cu care se cere adaptarea și, sperăm, va da un restart felului de a percepe viziunea etică. Rezultatele nu vor veni cu o propunere concludivă, ci, mai degrabă, vor semnala un reper, o perspectivă care va avea, poate, relevanță în reevaluarea eticii, concretizarea unei direcții spre o etică adaptată „omului recent”¹, nihilismului actual.

* *Motivația alegerii temei de cercetare*

Motivele care au stat la baza abordării etice în contextul traiectoriei nihiliste a lui Cioran sunt din cele mai variate, ilustrând, în special, controversa etică pe care o provoacă filosoful în abordarea temelor existențialiste.

Există o construcție nouă la nivelul eticii, o etică a inevitabilului fără de care nu ne-am putea adapta paradigmei nihiliste, care acaparează cu o forță teribilă tot mai multe spații exterioare, dar și ale ființei. Această reconstrucție a eticii a fost salvatoare și pentru vitalistul Emil Cioran, în contextul în care gândirea sa a testat limitele tuturor contradicțiilor posibile, explorând stări la marginile realului, afirmând și negând totodată nimicul, făcând posibil ca în

---

¹ Horia-Roman Patapievic, *Omul recent*, Editura Humanitas, București, 2022.

gândirea sa totul să devină susceptibil descompunerii în paradox. Din acest motiv, *etica inevitabilului*, această etică salvatoare pentru *omul nou* sau „omul recent”, așa cum îl numește Horia-Roman Patapievici, am numit-o și *etică de criză*. Vorbim despre o etică a imanenței în momentul în care totul este supus erodării, nimicul preia controlul. Inevitabilul se dilată în sine, în propria-i substanță, înghițind nimicul printr-o logică care are potența de a recrea.

Paradigma etică este foarte dificil de identificat în contextul filosofiei lui Cioran, pentru că nu avem în prim-plan un temperament constant, previzibil, citibil, ci unul care determină o eliberare permanentă de incertitudini care subminează, omite, transcende, deformează etica de tratat, creând o revoluție a gândirii, obligând să fie constituite perspective noi. Etica se deconstruiește astfel pentru a fi reafirmată în teritoriul noilor circumstanțe, a unei alte interpretări a umanului/umanității. Gândirea lui Cioran, nu de puține ori, creează un raport de incompatibilitate cu etica, dezavuând chiar ironic echilibrul pe care se fundamentează aceasta. Cioran mizează pe jocul secund al conștiinței care contraatacă orice dimensiune ce intră în contrast cu planul său lăuntric dictat exclusiv de o voce subiectivă, deseori speculativ-subiectivă. În acest context, în ambiguitatea formei, eticii îi trebuie o deconstrucție, mai apoi o reconstrucție, păstrând doar fundamentele primordiale. Reedificarea ei se va face pe o altă paradigmă schematică, adaptată de această dată contextelor vulnerabilităților, contrastelor și nihilismului. Este o misiune dificilă, aproape imposibilă să combini viziunea pe care o are un om despre lume cu perspectiva obiectivă a aceleiași lumi, astfel încât să fie inclusă acea persoană împreună cu viziunea sa. Dificultatea acestei atribuții provine pe de-o parte din diferențele apărute în modul de percepție al vieții, pe cealaltă parte din felul în care este structurat sistemul de gândire a individului în cauză. Aici se configurează o mare controversă a moralității, cunoașterii în sine, libertății și destinului, dar și a relației *om-lume*.

Răspunsurile la întrebările care derivă din aceste conjuncturi, în care nihilismul se suprapune tuturor planurilor, dar mai ales lipsa acestora, determină esențial pe de o parte reprezentarea omului în relație cu lumea înconjurătoare, pe cealaltă parte reprezentarea în contingență cu sine. Această transpunere influențează fără îndoială și felul în care ființa umană alege să-și trăiască destinul, acțiunile pe care le va întreprinde și legăturile cu semenii.

Încercarea unificatoare de a juxtapune conceptele interior/exterior, subiectiv/obiectiv, presupune o interconectare complexă, apelul la o nevoie permanentă de adaptabilitate, dar inevitabil și la un anumit parcurs de reconciliere. Transcendența acordă două variante concomitent – forță creativă și distructivă. Emil Cioran explorează în dimensiuni contrastante însoțit de conflictele inerente ale celor două dimensiuni interior/exterior, de corvoada

disconfortului cauzat de obstacole cum ar fi: insomnia, plictisul, angoasa, disperarea, lupta cu timpul, contradicția cu Dumnezeu.

În acest demers de cercetare, obiectivitatea este un indicator principal pentru stabilirea bazelor etice în nihilism. Convingerile, opțiunile, atitudinile lui Cioran, sunt analizate, însă poziționarea în acest proces ține cont obligatoriu de criteriul subiectivității acestuia. Viziunea obiectivă ne îndrumă să adoptăm neutralitatea în constituirea unei sinteze care să reflecte caracterul negator al viziunii cioraniene, dar și posibilitatea de a formula o nouă concepție (diferită de cea inițială), care a reliefat diferența de perspectivă în relația individ/lume de la percepția subiectivă la cea obiectivă. Astfel, prin realizarea contragerii subiectivului în obiectiv reconstruim o altă realitate care urmează un lung șir de interogații pentru confirmare/infirmare, creându-se posibilitatea ca ceea ce exista înainte să nu mai poată fi considerat viabil, ci doar aparență. Din acest motiv, sondarea eticului în circumferințele nihilismului cioranian nu reușește neapărat să ofere un rezultat, ci doar o altă perspectivă. Această investigație nu face altceva decât să evidențieze multitudinea nuanțelor de interpretare, dinamismul cu care a evoluat spectrul dilemelor conturate de Cioran prin viziunea sa, absolvirea eticii în formele negației, cât și imersiunea sensului în subiectivitate.

Raportat la tema dată, există un risc afirmat care trebuie luat în considerare în această abordare, și anume acela că orice conjugare a subiectivului se impune să treacă de testul verosimilului – așadar: *obiectiv va mai însemna verosimil?* Emil Cioran excelează în producerea antinomiilor, orice încercare de a formula un punct de vedere mai obiectivat asupra a ceea ce este profund subiectiv, devine astfel susceptibil că poate crea o falsă obiectivare, care se poate transforma în ceva greu de înțeles, neconform cu realitatea.

Prin urmare, a trebuit să punem între paranteze o bună parte din factorii determinanți și cauzalitatea acțiunilor/atitudinilor lui Cioran, anulând un important segment din adevăr; concluzionând afirmăm – nu toată realitatea poate fi înțeleasă mai bine în analiza obiectivă. În acest sens, perspectiva noastră, indubitabil, ajunge să fie parte esențială a ceea ce *este*, iar ceea ce este, inevitabil, trebuie să găsească susținere în etică.

Demersul inițiat de a scrie despre perspectiva nihilistă a lui Emil Cioran în corelație cu etica trebuie, în primul rând, să presupună un angajament asumat. Necesită o inițiere prealabilă în persuasiune și cunoașterea unor baze de interpretare a paradoxurilor, pentru că folosirea neadecvată a materialelor, cât și interpretarea eronată, pot să se transforme inerent

într-un pericol major de a intra în derivă, în a etala idei vulnerabile, departe de limita verosimilului.

Procesul prin care se nuanțează viziunea nihilistului Cioran în raport cu etica poate să reliefeze indicii importante pentru înțelegerea filosofiei gânditorului anti-filosof, dar totodată poate determina o multitudine de perspective reflexive contrastante. Este necesar pentru asumarea angajamentului de a-l înțelege pe Cioran acceptul spre a dezvolta empatia partenerului de drum. Fiind aproape de „contradicțiile” spirituale ale gânditorului, se poate ajunge la explorarea unor idei care, deși deseori înlănțuite sub auspiciile unor principii abstracte ce stau în lumina filosofiei de aproape trei mii de ani, au totuși prospețime și forță.

Cea mai importantă teorie pe care se fundamentează această teză de doctorat este cea a neutralității axiologice, conform căreia nu putem considera un lucru a fi bun sau rău, un mod de viață a fi mai îndreptățit axiologic decât altul. Complementar, argumentele tezei sunt sprijinite și de alte teorii: teoria identității (care ne-a ajutat să înțelegem ființa umană), dar și teoria normelor și a valorilor (care a avut însemnătate în a lămuri legăturile dintre om/cultură/sine).

În conformitate cu tema dată, lucrarea este structurată pe trei capitole, fiecare prezentând inițial un scurt reper rezumativ. Capitolul I, **FUNDAMENTELE PARADIGMEI NIHILISTE**, încercă să definească conceptul de nihilism din mai multe perspective, accentuând în primă instanță asupra ideii că negația există din cele mai vechi timpuri, a pătruns adânc în tot și în toate, se află pretutindeni. Acest capitol problematizează impactul pe care l-a avut negația asupra eticii, analizând concomitent forța prin care formele nihilismului au traversat timpul. Primele subcapitole atașate: *Aspecte conceptuale – chei și forme ale negației*, *Despre tot ce înseamnă nimicul*, le-am dedicat în special filosofiei nihiliste universale, izvoarelor din care provine negația, punând în discuție formele acesteia de manifestare, cu accent pe situații cheie, tocmai pentru a reliefa ipostazele care configurează traseul nihilismului.

Moralitate și Nihilism – OMUL și supraOMUL în negație și Expresii ale existențialismului nihilist, prezintă câteva repere reprezentative ale nihilismului și urmărește să construiască un punct de plecare spre interpretarea viziunii nihiliste a lui Emil Cioran. Astfel, aici am încercat să răspundem la întrebări precum: *Ce este nihilismul? Unde se află rădăcinile negației?* aducând în discuție autorul rus Ivan Turgheniev, supranumit *părintele nihilismului*, dar și momente mai înaintate în vreme în care se reliefa nodulii nihilismului, am realizat o ecografie a nihilismului dostoievskian, l-am reiterat într-o interpretare adaptată

contextului pe Iov, răzvrătirea sa, am radiografiat stadiile ființei lui Kierkegaard, nihilismul existențialist din viziunile lui Sartre și Camus, și, nu în ultimul rând, am reperat apogeul revoluției nihiliste revelat prin supraOM-ul lui Nietzsche. Demersul urmărește să analizeze cadrul general și să teoretizeze filonul nihilist. De asemenea, complementar, încercăm să argumentăm concepția noastră conform căreia nihilismul există din cele mai vechi timpuri, nodulii acestuia perforând din când în când identitatea ființei umane.

Ultimul subcapitol, *Avataruri nihiliste – Eminescu*, tratează aria nihilismului românesc prin raportare la o personalitate esențială pentru formarea conștiinței naționale românești – Mihai Eminescu. Totodată, în această parte, propunem o abordare analitică, încercând să aducem câteva lămuriri cu privire la aspecte ce țin de rădăcinile nihilismului „nostru”, privind modul în care a fost extras din mișcarea universală și apoi inserat în tematica autohtonă. Am marcat drept definitorie, în sensul creării identității nihilistului Cioran, mărturisirea acestuia: „...eu descind direct din *Rugăciunea unui Dac* ...”². Odată consolidată baza teoretică, afirmați indicii generali și autohtoni ai reperelor nihiliste, încercăm să direcționăm stabil cercetarea spre perimetrul tematicii cioraniene, pentru a surprinde viziunea gânditorului în cele mai controversate perspective negatoare. În acest sens, o parte bună a cercetării o îndreptăm reflexiv spre modul în care nihilismul a ajuns să devină un fel de adaptare la supraviețuire.

Capitolul al II-lea, **CIORAN – FORME NIHILISTE ȘI PROVOCĂRI ETICE**, prin subdiviziunile sale: *Baze critice și repere comparative, Cioran – identitatea nihilistă a ființei, Le rien qui est tout ou tout devient rien – Despre Franța, Nihilistul Cioran și provocările etice, Dumnezeu și eliberarea de absolut, Imortalitate și autoanihilare – nihilismul moral și dilema etică a sinuciderii*, identifică și problematizează formele nihilismului, realizând astfel o expunere a diferențelor de percepție raportată de critica de specialitate referitoare la nihilistul Cioran. Aici se concretizează fixarea unor repere prin care reliefăm locul dimensiunii filosofice în cadrul analizei, principalele modele teoretice prin care se pot observa diferențele identitare ale nihilismului și, mai apoi, se distinge evidențierea provocărilor etice rezultate.

Cioran lansează, prin viziunea sa preponderent negatoare, o serie de problematici care creează, la rândul lor, mai ales în zona unde etica se interferează cu nihilismul, sondări majore, formulate cu sprijinul unor interogații care pretind răspunsuri clarificatoare: *Cum se creează identitatea nihilistă a lui Cioran? Care sunt formele nihiliste ale lui Cioran? Cât de asumată este deschiderea lui Cioran pentru atitudinea negatoare? Unde se creează un*

---

² Emil Cioran, *Scrisori către cei de acasă*, Editura Humanitas, București, 1995, p. 135.

conflict între etică și nihilism? Ce valențe îi mai rămân eticii? În această dimensiune, etica se va cere imperativ reevaluată.

Demersul nostru de cercetare va urmări să determine, pe cât posibil, punctul de plecare, influențele din filosofia universală care au stat la baza gândirii cioraniene în abordarea tematicilor nihiliste: moartea, sinuciderea, perspectiva religiei, să radiografeze o parte din critica exegeților lui Emil Cioran aparținând spațiului românesc, dar și general, segment în care se evidențiază o paletă vastă de analize, reflecții asupra formelor de percepție tematică a filosofului. Ipotezele analitice care se remarcă sunt niște mărci, niște ce ne ajută în construirea interogațiilor pentru a deschide căi spre reflecție asupra aspectului dilematic din punct de vedere etic. Crearea identității nihiliste a lui Cioran reprezintă aspectul central al primului capitol. Am reliefat configurația nihilistă inițiată în spațiul autohton, continuând cu potențarea portretului unui avid de negație în spațiul unde s-a autoexilat – Franța, acolo unde se confirmă că nimicul este totul, iar totul devine nimic.

În capitolul al III-lea, **ELOGIUL NIHILISMULUI sau INTRODUCERE ÎN ETICA IMANENȚEI**, încercăm să dezvoltăm analitic subterfugiile etice ale nihilismului cioranian, schimbările de percepție care intervin la nivelul înțelegerii eticii în deconstrucția negației ca filosofie proeminentă, continuă, cotidiană. Subcapitolele aferente: *Subterfugii etice ale nihilismului cioranian, Etica și deconstrucția nihilismului, Critica rațiunii nihiliste, Filosofia inevitabilului*, propun căutarea unor răspunsuri pentru întrebările: *Când nihilismul își începe deconstrucția? Cum transcende etica nihilismul? Cum poate salva etica iminența negației? Ce înseamnă filosofia inevitabilului?* Problematizarea acestor aspecte formulate interogativ determină reflecții profunde referitoare la cât de greu este de realizat un echilibru etic în negație, cum ne obișnuim cu negația, cum ajungem la acceptabilitate, cum învățăm să ne remontăm după *criza nihilistă* și cum iremediabilul poate determina un nou început, o nouă etică – a inevitabilului.

Ultima parte a cercetării am conceput-o astfel încât să fie destinată prezentării eventualelor soluții constatate de noi, care reușesc într-o măsură să aducă claritate și să reconcilieze etica cu nihilismul. Aici dezvoltăm analitic impactul identitar etică-nihilism și încercăm să reliefăm faptul că rolul fundamental în acest context revine adaptabilității. Capitolul își dorește să aducă în lumină un adevăr al ființei – nimic nu poate fi bine/bun sau rău fără a realiza un circuit al subiectivității, fără a deveni dependent de o circumstanță care să îl justifice drept bun/rău. Toate paradoxurile lui Cioran se pot justifica, controversalele dispar când rămâne ființa care transcende prin bine și rău, experimentându-și vulnerabilitățile, însăși

menirea – ceea ce înseamnă până la urmă drumul înapoi către propria umanitate. Prin urmare, aici încercăm să explicăm faptul că tot ce ajunge la apogeu începe, iremediabil, apoi un proces al involuției. Nihilismul nu face excepție. Simplul fapt că omul se obișnuiește cu negația, face din criză începutul sfârșitului, iar sfârșitul determină un nou început. Există un traseu subteran prin care etica, adaptată imanenței își poate recăpăta însemnătatea.

Datorită încăpățănării cu care perseverează să își întrecă limitele, și nu numai, Cioran poate fi asemănat cu Sisif a lui Albert Camus, însă tragismul obsesiei sale negatoare ne duce cu gândul și la Abu-Cassem³, pentru că, la fel ca eroul poveștii, Cioran trăiește „viciul care a ajuns să fie destinul celui ce-l practică”⁴. Cele două corelații sunt relevante pentru că identifică maniera în care nihilistul devine prizonier al propriei obsesii – negației. Cioran reușește să își închidă destinul într-un cerc al pasiunii favorite pentru exces. Există, în acest context, și un indiciu că ar fi vorba de o atitudine voluntară, un gest de autopedeapsă. Repetiția exagerată a dialectului negației a ajuns, la un moment dat, să pretindă din ce în ce mai multe spații în ființă și să configureze o identitate indestructibilă. Niciun efort tardiv nu mai are forța să schimbe ceea ce perpetuat, prin înlănțuire, a devenit destin. Având aceste ipoteze ale iremediabilului, intrăm în zona celor mai profunde reflecții despre sensul omului și destinul său, formulate de filosofia indiană în concepte precum «karma» sau «maya». Inevitabil, tot ceea ce un om aduce aproape de sine se transformă, metamorfozează și devine propria-i ființă. Cioran se abandonează negației, se lasă acaparat de maniera în care aceasta îi furnizează constant controverse și îl situează într-o zonă de continuă opoziție, chiar dacă această contrarietate intră în conflict și cu propriul destin/eu. Putem vorbi de un anume atașament pe care îl are Cioran față de negație, de o fuziune în ființă care devine o marcă indestructibilă a filosofului nihilist.

Etica inevitabilului este șansa umanului de a străpunge filosofia nihilistă. *Logica imanenței* apare ca nou concept-sprijin al adaptabilității, o logică ce încearcă să facă din nevoile omului un centru, care caută și găsește în cele din urmă circumstanțe atenuante, refugii unde realitatea/umanitatea se poate recrea chiar și prin nimic/din nimic, ineluctabil omul devenind ceea ce e. Inevitabilul este cauza, dar și soluția conflictului generat de nihilism în relație cu omul/societatea. Întregul demers al cercetării noastre încearcă să susțină că nu există incompatibilitate între etică și nihilism.

---

³ *Papucii lui Abu-Cassem*, poveste integrată în *Regele și Cadavrul – Poveste despre biruința sufletului asupra răului* – Heinrich Zimmer, cuvânt înainte de Joseph Campbell, traducere de Sorin Mărculescu, Editura Humanitas, București, 2021, p. 15.

⁴ *Ibidem*, p.19.

Cu siguranță, această cercetare reprezintă un decupaj inserat cu subiectivitate într-un spațiu vast, avid de nuanțe și este doar o perspectivă asupra complexității repercusiunilor fenomenului nihilist asupra eticii, în particular, și a tuturor valorilor *omului nou*, în spectrul general. Așadar, în acest sens, excludem pretenția de exhaustivitate a interogațiilor și analizelor noastre, asumându-ne doar o viziune, o formă de interpretare a interferenței nihilismului cu etica.

*

Secvențe/idei din lucrare au fost prezentate în cadrul unor conferințe naționale și internaționale și/sau publicate atât în volume, cât și în diferite reviste academice aflate în baze de date internaționale, după cum urmează:

- *Cioran – Identitatea nihilista a ființei (Cioran – The nihilist identity of the human being)*, în colaborare cu Rusu Paraschiva Rodica (Bucea), în „Journal of Romanian Literary Studies” (JRLS), Târgu Mureș, nr. 16/2019, pp. 1276-1281, revista indexată CEEOL.<https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=1076>; Global Impact Factor, Google Scholar, ERIH-PLUS, ISSN- 2248-3004/ISBN-978-606-8624-00-6; disponibil la <http://old.upm.ro/jrls/JRLS-16/Rls%2016%20H9.pdf>.
- *Education of moral competence*, în colaborare cu Rusu Paraschiva Rodica (Bucea), în „Journal of Romanian Literary Studies” (JRLS), Târgu Mureș, nr. 16/2019, pp. 1282-1287, revista indexată ERIH Plus, CEEOL.<https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=1076>; Global Impact Factor, Google Scholar, ERIH-PLUS, ISSN- 2248-3004/ISBN-978-606-8624-00-6; disponibil la <http://old.upm.ro/jrls/JRLS-16/Rls%2016%20I0.pdf>.
- *Emil Cioran în oglinzi paralele – între binele moral și răul moral (Emil Cioran in parallel mirrors – between moral good and moral evil)*, articol în „Journal of Romanian Literary Studies” (JRLS), Târgu Mureș, Nr.26/2021, pp.736-742, indexare: ERIH Plus, CEEOL.<https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=1076>; Global Impact Factor, Google Scholar, ERIH-PLUS, ISSN: 2248-3004; disponibil la <http://asociația-alpha.ro/jrls.php>.
- *Etica inevitabilului în filosofia lui Emil Cioran*, în „Meridian Critic”/Analele Universității „Ștefan cel Mare”, Suceava, nr.2/2020, vol. 35(2), pp. 65-74, indexare: CNCSIS B+ (code 419) și CNCS categoria B (code 17), ERIH+, EBSCO, CEEOL, INDEX COPERNICUS, MLA, ISSN: 2734-7419/ISSN-L: 2069-6787; disponibil la <http://meridiancritic.usv.ro//index.php?page=2-2022-ro>.

- *Subterfugii etice ale nihilismului cioranian (Ethical subterfuges of cioranian nihilism)*, în „Journal of Romanian Literary Studies” (JRLS), Târgu Mureș, Nr. 26/2021, pp. 510-517, revistă indexată: CEEOL.<https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=1076>, Global Impact Factor, Google Scholar, ERIH-PLUS, ISSN: 2248-3004; disponibil la <http://asociația-alpha.ro/jrls.php>.
- *miLine lilith*, volum autor, poezie filosofică, Editura LUMEN, colecția POESIS & BELETRISTICĂ, 2019, indexare: ERIH+, EBSCO, CEEOL, Google Scholar, ISBN: 978-973-166-535-1.
- *Lilith-feminin singular*, volum autor, poezie filosofică, Editura LUMEN, colecția POESIS & BELETRISTICĂ, 2020, indexare: ERIH+, EBSCO, CEEOL, Google Scholar, ISBN: 978-973-166-575-7.
- *Lilith și arhetipurile feminine*, autor în volumul colectiv *Cafenele filosofice*, coordonat de Antonio Sandu și Bogdan Popoveniuc, Editura Lumen, 2023.
- *Despre ființa cuvântului și înțelesul tăcerii (About the being of the word and the meaning of silent)*, în cadrul International Scientific Conference New Approaches in Social and Humanistic Sciences/ LUMEN CEE NASHS, Republica Moldova, 2019.
- *Evoluția tehnologică și nihilismul (Technological evolution and nihilism)*, în PHEADE-International Scientific Conference EPHEs & PHEADE (Inteligența Artificială și Mentea Umană. Provocările Culturale ale Tehnologiei), 2019.
- *Nihilismul și impasul rațiunii (Nihilism and impasse of reason)*, în International Scientific Conference LUMEN Rethinking Social Action Core Values in Practice-RSACVP, 2019.

BIBLIOGRAFIE

* Opere

- CIORAN, 1991: Emil Cioran, *Antropologia filosofică*, ediție și prefață de Constantin Barbu, Craiova, Editura Pentagon — Dionysos, 1991.
- CIORAN, 2012: Emil Cioran, *Antologia portretului. De la Saint-Simon la Tocqueville*, traducere din franceză, note și indice biografic de Petru Creția, București, Editura Humanitas, 2012.
- CIORAN, 1991: Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*, București, Editura Humanitas, 1991.
- CIORAN, 2011: E. M. Cioran, *Bréviaire des vaincus*, Paris, Éditeur Gallimard, 2011.
- CIORAN, 1995: Emil Cioran, *Caiete (1957-1972)*, București, Editura Humanitas, 1995.
- CIORAN, 2000: E. M. Cioran, *Cahier de Talamanca*, Paris, Éditeur Mercure de France, 2000.
- CIORAN, 2021: Emil Cioran, *Carnetul unui afurisit*, stabilirea textului, prefață și note de Constantin Zaharia, București, Editura Humanitas, 2021.
- CIORAN, 1991: Emil Cioran, *Cartea amăgirilor*, București, Editura Humanitas, 1991.
- CIORAN, 1990: E. M. Cioran, *La Chute dans le Temps*, Paris, Éditeur Gallimard, 1990.
- CIORAN, 1988: E. M. Cioran, *L'Élan vers le pire*, Paris, Éditeur Gallimard, 1988.
- CIORAN, 1994: Emil Cioran, *Conștiința ca fatalitate*, Cluj, Editura Recif, 1994.
- CIORAN, 2011: Emil Cioran, *Demiurgul cel rău*, traducere din franceză de Emanoil Marcu, București, Editura Humanitas, 2011.
- CIORAN, 1997: Emil Cioran, *Despre Dumnezeu*, București, Editura Humanitas, 1997.
- CIORAN, 2003: Emil Cioran, *Despre neajunsul de a te fi născut*, traducere din franceză de Florin Sicoie, București, Editura Humanitas, 2003.
- CIORAN, 2017: Emil Cioran, *Exerciții de admirație. Eseuri și portrete*, traducere din franceză de Emanoil Marcu, București, Editura Humanitas, 2017.
- CIORAN, 2012: Emil Cioran, *Ispita de a exista*, București, Editura Humanitas, 2012.
- CIORAN, 1977: E. M. Cioran, *Histoire et utopie*, Paris, Éditeur Gallimard, 1977.
- CIORAN, 1991: Emil Cioran, *Îndreptar pătimas*, București, Editura Humanitas, 1991.
- CIORAN, 2006: Emil Cioran, *12 scrisori de pe culmile disperării*, Editura Fundația pentru Literatură și Artă Regele Carol II, 2006.

- CIORAN, 1993: Emil Cioran, *Lacrimi și sfinți*, București, Editura Humanitas, 1993.
- CIORAN, 1995: E. M. Cioran, *L'âge d'or*, Paris, Éditeur Châteauroux, 1995.
- CIORAN, 1992: E. M. Cioran, *Le Livre des leurres*, Paris, Éditeur Gallimard, 1992.
- CIORAN, 2017: Emil Cioran, *Mărturisiri și anateme*, București, Editura Humanitas, 2017.
- CIORAN, 1993: Emil Cioran, *Convorbiri cu Cioran, Memorii, Jurnal*, București, Editura Humanitas, 1993.
- CIORAN, 2019: Emil Cioran, *Despre Franța*, stabilirea textului, prefață și note de Constantin Zaharia, București, Editura Humanitas, 2019.
- CIORAN, 2017: Emil Cioran, *Pe culmile disperării*, București, Editura Humanitas, 2017.
- CIORAN, 1990: Emil Cioran, *Revelațiile durerii*, Cluj, Editura Echinoc, 1990.
- CIORAN, 1992: Emil Cioran, *Tratat de descompunere*, București, Editura Humanitas, 1992.
- CIORAN, 2017: Emil Cioran, *Schimbarea la față a României*, București, Editura Humanitas, 2017.
- CIORAN, 1995: Emil Cioran, *Sfârtecare*, București, Editura Humanitas, 1995.
- CIORAN, 2014: Emil Cioran, *Scrisori către cei de-acasă*, traduceri din franceză de Tania Radu, sub coordonarea lui Gabriel Liiceanu și Theodor Enescu, ediție, note și indici de Dan C. Mihăilescu, București, Editura Humanitas, 2014.
- CIORAN, 2017: Emil Cioran, *Silogisme amărăciunii*, București, Editura Humanitas, 2017.
- CIORAN, 1991: Emil Cioran, *Singurătate și destin*, București, Editura Humanitas, 1991.
- CIORAN, 1998: E. M. Cioran /P. Alechinsky, *Vacillations*, Paris, Éditeur Fontfroide-le-Haut, 1998.

* Studii critice/teoretice

- ARISTOTEL, 1999: Aristotel, *Metafizica*, traducere, Ștefan Bezdechi, note și indice alfabetic, Dan Bădărău, București, Editura IRI (Cogito), 1999.
- ARISTOTEL, 2004: Aristotel, *Retorica*, traducere, studiu introductiv și index de Maria-Cristina Andrieș, note și comentarii de Ștefan-Sebastian Maftei, București, Editura IRI (Cogito), 2004.
- ARISTOTEL, 2003: Aristotel, *Etica Nicomahică*, București, Editura Antet Revolution, 2003.
- ADORNO, 1974: Theodor Adorno, Wiesengrund, *Kierkegaard, Søren – Suhrkamp taschenbuch wissenschaft*, 1974.

- ACTERIAN, 2004: Arșavir Acterian, *Portrete și trei amintiri de pușcăriaș*, Ediția a II-a, București, Editura Ararat, pp. 155-158,182-183; republicare parțială în 2008, *Intellectualitatea interbelică între ortodoxie și tradiționalism*, ediție îngrijită de Fabian Anton, București, Editura Vremea, 2004.
- ACTERIAN, 1992: Arșavir Acterian, *Jurnalul unui pseudo-filosof*, București, Editura Cartea Românească, 1992.
- APOSTOL, 1978: Pavel Apostol, Banu Ion, Becleanu Iancu Adela, Crețan Octavian, *Dicționar de filosofie*, București, Editura Politică, 1978.
- AUGUSTIN, 2018: Sfântul Augustin, *Confesiuni*, ediție bilingvă, traducere de Eugen Munteanu, București, Editura Humanitas, 2018.
- BADIOU, 2003: Alain Badiou, *La Ética*, traducere în spaniolă Raúl J. Cerdeiras, Editura Herder, 2003.
- BADIOU, 2008: Alain Badiou, *Manifest pentru filosofie*, traducere Andreea Rațiu, Cluj, Editura IDEEA, 2008.
- BARSACQ, 2011: Stéphane Barsacq, *Cioran. Ejaculări mistice*, București, Editura Philobia, 2011.
- BĂICUȘ, 2013: Iulian Băicuș, *E.M.Cioran, un fenomenolog al Neantului*, București, Editura Corect Books, 2013.
- BĂLAN, 2002: George Bălan, *Emil Cioran*, Paris: Josette Lyon (coll. « Les maîtres à penser du XXème siècle »), 2002.
- BĂLAN, 2009: George Bălan, *Emil Cioran – Luciditatea eliberatoare?*, cuvânt înainte și note de Alain Cophignon, traducere din franceză Vasile Savin, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2009.
- BOLLON, 1997: Patrice Bollon, *Cioran, l'hérétique*, Edité par Gallimard, Paris, 1997.
- BLAGA, 1977: Lucian Blaga, *Încercări filosofice*, Timișoara, Editura Facla, 1977.
- BOLEA, 2019: Ștefan Bolea, *Existențialismul astăzi*, ediția a 2-a revizuită și adăugită, București, Editura Eikon (Universitas), 2019.
- BOLEA, 2004: Ștefan Bolea, *Ontologia negației: eseu despre nihilism*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2004.
- BUCIU, 2005: Marian Victor Buciu, *E. M. Cioran. Despărțirea continuă a autorului cel rău (Eseu despre onto-retorica Textului cioranian*, Ediția a II-a), București, Editura Fundației Culturale Ideea Europeană, 2005.
- BUTLER-BOWDON, 2019: Tom Butler-Bowdon, *50 de clasici. Filosofie. Sinteza celor mai importante 50 de cărți despre ființă, adevăr și înțeles*, traducere din limba engleză

- Alexandru Bumbaș, București, Editura Litera, 2019.
- BUZDUGAN, 2020: Adrian Buzdugan, *Procesul lui Cioran*, Pitești, Editura Paralela 45, 2020.
- CAMUS, 2020: Albert Camus, *Mitul lui Sisif – Eseu despre absurd*, tradus din limba franceză de Magda Jeanrenaud, București, Editura Polirom, 2020.
- CARACOSTEA, 1987: Dumitru Caracostea, *Creativitatea românească*, Iași, Editura Junimea, 1987.
- CAIETE, 2002: *Caiete internaționale de poezie* nr. 3/2002 LiterArt – XXI.
- CARTEA LUI IOV, Capitolul 3, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- CAVAILLÈS, 2011: Nicolas Cavaillès, *Cioran malgré lui. Écrire à l'encontre de soi*, Paris: CNRS Éditions, 2011.
- CERNICA, 2006: Viorel Cernica, *Filosofie românească interbelică: perspectivă fenomenologică*, ediția a 2-a, Iași, Editura Institutul European (Academica), 2006.
- CERNICA, 2008: Viorel Cernica, *Filosofia umanului*, Iași, Editura Institutul European, 2008.
- CIOCÂRLIE, 2007: Livius Ciocârlie, *Caietele lui Cioran*, București, Humanitas, 2007.
- CIOCÂRLIE, 2016: Livius Ciocârlie, *Urmare și sfârșit*, București, Editura Tracus Arte, 2016.
- CHIRA, 2014: Vasile Chira, *Analitica existentială La Cioran/ Existential analytic for Cioran* (Editie bilingva), Sibiu, Editura ASTRA Museum, 2014.
- CHIRA, 2006: Vasile Chira, *Dominantele gândirii cioraniene*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2006.
- CHIRA, 2007: Vasile Chira, *Problema Transcendenței la Cioran*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2007.
- CHURTON, 1980: Tobias Churton, *Gnostic philosophy – From Ancient Persia to Modern Times*, Vermont, Inner Traditions Rochester, 1980.
- COLLI, 2005: Giorgio Colli,azzino Montinari, *Frederich Nietzsche – Opere Complete*, traducere de Simion Dănilă, Timișoara, Editura Hestia, 2005.
- COPLESTON, 2008: Frederick Copleston, *Istoria filosofiei*, București, Editura All, 2008.
- CRAINIC, 1998: Nichifor Crainic, *Dostoievski și creștinismul rus*, București, Editura Anastasia, 1998.
- CREPON, 2017: Marc Crépon, Marc de Launay, *Configurațiile nihilismului*, traducere de Dumitru Țepeneag, București, Editura Tracus Arte, 2017.
- CRĂCIUN, 2020: Andrei Crăciun, *Ultimul om liber*, Editura Polirom, 2020.

- CUBLEȘAN, 2007: Constantin Cubleșan, *Din mansarda lui Cioran*, București, Editura EuroPress Group, 2007.
- CUCU, 2007: Marius Cucu, *Cioran și exodul spre veșnicie*, Iași, Editura Junimea, 2007.
- CULIANU, 2000: Ioan Petru Culianu, *Studii românești I, Fantasmele nihilismului, Secretul doctorului Eliade*, București, Editura Nemira, 2000.
- DABIJA, 2011: Nicoleta Dabija, *Noaptele Lui Cioran: Eseu Metafizic Asupra Confesiunii Lui Emil Cioran*, București, Editura Contemporanul, 2011.
- DAMIANI, 1992: Enrico Damiani, Passigli, *Memorie litteraire* (Ivan Sergheievici Turgheniev, ed. Florența 1993; Turgheniev, Ivan Sergheievici, *Padri e figli*, 1862, trad. it. S. Polledro, Editura Bazzarelli, Milano, Rizzoli (BUR), 1992.
- DAUZAT, 2011: Pierre-Emmanuel Dauzat, Limet Yun Sun, *Cioran et ses contemporains*, Paris: Guillaume de Roux, 2011.
- DAVID, 2006: Sylvain David, *Cioran – Un héroïsme à rebours*, Éditeur: Presses de l'Université de Montréal, 2006.
- DESCARTES, 2012: René Descartes, *Discurs asupra metodei*, Editura Gramar, 2012.
- DIACONU, 1996: Mădălina Diaconu, *Pe marginea Abisului. S. Kierkegaard și nihilismul secolului al XIX-lea*, București, Editura Științifică, 1996.
- DIACONU, 2008: Mircea A. Diaconu, *Cui i-e frică de Emil Cioran*, București, Editura Cartea Românească, 2008.
- DIDIER, 2009: Julia Didier, *Dicționar de filosofie*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.
- DRĂGHICESCU, 1996: Dumitru Drăghicescu, *Din psihologia poporului român*, București, Editura Albatros, 1996.
- DOBRE, 2008: Marius Dobre, *Certitudinile unui sceptic - Emil Cioran*, București, Editura Trei, 2008.
- DODILLE, 1997: Norbert dodille, *Lectures de Cioran*, Paris: L'Harmattan, 1997.
- DOSTOIEVSKI, 1970: Feodor Mihailovici Dostoievski, *Demonii*, trad. de Marin Preda și Nicolae Gane, București, Editura Cartea Românească, 1970.
- DOSTOIEVSKI, 1997: Feodor Mihailovici Dostoievski, *Frații Karamazov* vol. I, trad. de Ovidiu Constantinescu și Isabella Dumbravă, București, Editura RAO, 1997.
- DOSTOIEVSKI, 2011: Feodor Mihailovici Dostoievski, *Idiotul*, București, Editura Polirom, 2011.
- DUR, 2016: Ion Dur, *Cioran. Conform cu originalul*, București, Editura Tritonic, 2016.
- DUR, 1996: Ion Dur, *De la Eminescu la Cioran. Semne ale spiritului românesc*, Craiova,

- Editura Scrisul Românesc, 1996.
- DUMITRESCU, 1976: Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Eminescu – cultură și creație*, București, Editura Eminescu, 1976.
- EMINESCU, 2014: Mihai Eminescu, *Poezii*, București, Humanitas, 2014.
- EMINESCU, 2014: Mihai Eminescu, *Memento mori, Postume*, București-Chișinău, Humanitas, 2014.
- EMINESCU, Mihai Eminescu, *Soarta Geniului pe pământ...*, manuscrisul nr. 2275, București, Fondul Eminescu al Bibliotecii Academiei Române.
- EVDOKIMOV, 2014: Paul Evdokimov, *Dostoïevski et le problème du mal*, Collection: Nunc, les tirés à part, Éditeur: Ed. de Corlevour, 2014.
- FELLMANN, 2000: Ferdinand Fellmann, *Istoria filosofiei în secolul al XIX-lea. Pozitivismul, helegianismul de stânga, filosofia existenței, neokantismul, filosofia vieții*, București, Editura All, 2000.
- FLORIAN, 2005: Mircea Florian, *Filosofia timpului nostru*, Craiova, Editura Aius, 2005.
- FRANKL, 2018: Emil Viktor Frankl, *Omul în căutarea sensului vieții*, tradus în limba română de Andrei Tudose, Editura Vellant, 2018.
- FROSIN, 2012: Constantin Frosin, *L'autre Cioran (Cioran lève la masque)*, Paris: L'Harmattan, 2012.
- GERALD, 2011: Messadié Gerald, *Cioran et ses contemporains*, Sous la direction de Yun Sun Limet et Pierre-Emmanuel Dauzat, Éditions Pierre Guillaume de Roux, 2011
- GUERNE, 2001: Armel Guerne, *Lettres de Guerne à Cioran 1955-1978*, prefață Charles Le Brun, Lectoure, Éditeur le Capucin, 2001.
- GUTHRIE, 1990: William Keith Chambers Guthrie, *Sofiștii*, traducere din engleză de Mihai C. Udma, București, Editura Humanitas, 1999.
- HEIDEGGER, 2019: Martin Heidegger, *Conceptele fundamentale ale metafizicii: lume — finitudine singurătate*, traducere din germană de Paul Gabriel Sandu, București, Editura Humanitas, 2019.
- HEIDEGGER, 2003: Martin Heidegger, *Ființă și timp*, traducere din limba germană de Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioabă, București, Humanitas, 2003.
- HEIDEGGER, 1988: Martin Heidegger, *Repere pe drumul gândirii*, traducere și note introductive de Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, București, Editura Politică, 1988.

- HEGEL, 2000: Georg Wilhelm Friedrich Hegel, *Fenomenologia spiritului* (în germană *Phänomenologie des Geistes*), traducere de Virgil Bogdan, București, Editura IRI, 2000.
- HUSTON, 2004: Nancy. Huston, *Professeurs de désespoir*, Paris, Éditions Actes Sud, 2004.
- IACOBESCU, 2005: Maria Rodica Iacobescu, *Inițiere în filosofia modernă*, Suceava, Editura Universității 2005.
- IONIȚĂ, 1994: Florin Ioniță, *Viața și opera lui Emil Cioran*, București, Editura R.A.I., 1994.
- JARRETY, 1999: Michel Jarrety, *La morale dans l'écriture: Camus, Char, Cioran*, Paris, Presses Universitaires de France, 1999.
- JAUDEAU, 2001: Sylvie Jadeau, *Entrevistas com Cioran*, Sulina, Porto Alegre, 2001.
- JEAN, 1959: Paul Jean, *Samtliche Werke*, vol. V, 1959.
- JUNG, 2000: Carl Gustav Jung, *Imaginea omului și imaginea lui Dumnezeu*, traducere de Anghelescu M. M., București, Editura Teora, 2000.
- KANT, 1972: Immanuel Kant, *Întemeierea Metafizicii Moravurilor*, comentariu semnat de Valentin Mureșan, București, Editura Humanitas, 2007.
- KANT, 1985: Immanuel Kant, *Logica generală*, traducere, studiu introductiv, note și index de Alexandru Surdu, București, Editura Științifică și Enciclopedică (Clasicii Filosofiei Universale), 1985.
- KANT, 2023: Immanuel Kant, *Religia în limitele rațiunii pure*, traducere Radu Gabriel Pârvu, ediția a III-a, București, Editura Humanitas, 2023.
- KIERKEGAARD, 2017: Søren Kierkegaard, *Boala de moarte: un expozeu de psihologie creștină în vederea edificării și a deșteptării*, București, Editura Humanitas, ed. I, 1999. KIERKEGAARD, 2017: Søren Kierkegaard, *Opere****, O recenzie literară. Discursuri edificatoare în spirit divers*, traducere de Ana-Stanca Tabarasi-Hoffmann, Editura Humanitas, 2017.
- KIERKEGAARD, 2008: Soren Kierkegaard, *Kierkegaard's Journals and Notebooks*, volume 2, Journals EE—KK, Edited by Niels Jorgen Cappelom, Alastair Hannay, David Kangas, Bruce H. Kinnmse, Vanessa Rumble, K. Brian Sderquist and George Pattison, Volume Editor, Princeton and Oxford, Published in cooperation with the Soren Kierkegaard Research Centre Copenhagen by Princeton University Press, 2008.
- KIERKEGAARD, 2010: Soren Kierkegaard, *Kierkegaard's Journals and Notebooks*, volume 3, Notebooks 1-15, Edited by Niels Jorgen Cappelom, Alastair Hannay, David Kangas, Bruce H. Kirmmse, George Pattison, Vanessa Rumble, and K. Brian SMerquist, Princeton and Oxford, Published in cooperation with the Soren

- Kierkegaard Research Centre Copenhagen by Princeton University Press, 2010.
- SHAKESPEARE, 2016: William Shakespeare, *Hamlet*, București, Editura Tracus Arte, 2016.
- LAIGNEL-LAVASTINE, 2002: Alexandra Laignel-Lavastine, *Cioran, Eliade, Ionesco: l'oubli du fascisme*, Paris, Editura PUF, 2002.
- LIICEANU, 2011: Gabriel Liiceanu, *Itinerariile unei vieți. Apocalipsa după Cioran (ultimul interviu filmat)*, București, Editura Humanitas, 2011.
- LIICEANU, 2019: Gabriel Liiceanu, *Caiet de rikoșat gânduri sau Despre misterioasa circulație a ideilor de-a lungul timpului*, București, Editura Humanitas, 2019.
- LIICEANU, 1998: Gabriel Liiceanu, *Cearta cu filozofia. Eseuri*, ediția a 2-a, București, Editura Humanitas, 1998.
- LIICEANU, 2004: Gabriel Liiceanu, *Despre limită*, București, Humanitas, 2004.
- LIICEANU, 2021: Gabriel Liiceanu, *Impudoare: despre „eu” va fi vorba*, București, Editura Humanitas, 2021.
- LIICEANU, 1996: Gabriel Liiceanu, *Convorbiri cu Cioran*, București, Editura Humanitas, 1996.
- LIICEANU, 1991: Gabriel Liiceanu, *Jurnalul de la Păltiniș. Un model paideic în cultura umanistă*, ediție revizuită și adăugită, București, Humanitas, 1991.
- LIICEANU, 2002: Gabriel Liiceanu, *Ușa interzisă*, București, Humanitas, 2002.
- LINDBERGH, 1992: Paul – Ludwig Lindbergh, *Problema morală a sinuciderii*, București, Editura Humanitas, 1992.
- MIHĂILESCU, 2010; Dan C. Mihăilescu, *Despre Cioran și fascinația nebuniei*, București, Editura Humanitas, 2010.
- MACKIE, 1997: John Leslie Mackie, *Ethics inventing right and wrong*, Editura Penguin Books, 1997.
- MAFTEI, 2011: Mara Marta Maftai, *Cioran și utopia tinerei generații*, București, Editura Contemporanul, 2011.
- MAFTEI, 2016: Mara Magda Maftai, *Un Cioran Inédit, Pourquoi intrigue-t-il?*, Fauves Édition, Paris, Yves Michalon Éditeur, 2016.
- MATTA-PALEOLOGU, 2007: Zvetlana Matta-Paleologu, *Eminescu și abisul ontologic*, Timișoara, Editura Artpress, 2007.
- MANOLESCU, 2003: Florin Manolescu, *Enciclopedia exilului literar românesc: 1945-1989*, București, Editura Compania, 2003.
- MARINETTI, 2009: Filippo Tommaso Marinetti, *Manifestele futurismului*, traducere, introducere și note de Emilia David Drogoreanu, Cuvânt-înainte de Ion Pop,

- București, Editura ART, 2009.
- MÂNZAT, 1999: Ion Mânzat, *Psihologia creștină a adâncurilor*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1999.
- MONTINARI, 2005: Mazzino Montinari, Giorgio Colli, *Friederich Nietzsche – Opere Complete*, 1998, traducere de Simion Dănilă, Timișoara, Editura Hestia, 2005.
- MODREANU, 2002: Simona Modreanu, *Cioran sau rugăciunea interzisă*, Iași, Editura Junimea, 2002.
- MODREANU, 2003: Simona Modreanu, *Le Dieu paradoxal de Cioran*, Monaco, Éditions du Rocher, 2003.
- NAGEL, 2014: Thomas Nagel, *Ce înseamnă, oare, toate acestea?*, traducere din engleză de Mircea Dumitru, București, Editura Humanitas, 2014.
- NAGEL, 2009: Thomas Nagel, *Perspectiva de nicăieri*, București, Editura Vellant, 2009.
- NAGEL, 2004: Thomas Nagel, *Veșnice întrebări*, traducere de Germina Chiroiu, București, Editura BIC ALL, 2004.
- NECULA, 2016: Ionel Necula, *Cioran*, București, Editura EuroPress Group, 2016.
- NIETZSCHE, 2007: Friedrich Nietzsche, *Amurgul idolilor sau cum se filosofează cu ciocanul*, traducere de Alexandru Al. Șahighian, București, Editura Humanitas, 2007.
- NIETZSCHE, 2000: Friederich Nietzsche, *Anticristul*, traducere de Dinu Grama, Editura Antet XX, 2000.
- NIETZSCHE, 2018: Friederich Nietzsche, *Așa grăit-a Zarathustra (Pe muntele măslinilor)*, trad. de Ștefan Augustin Doinaș, București, Editura Humanitas, 2018.
- NIETZSCHE, 1991: Friederich Nietzsche, *Dincolo de bine și de rău*, București, Editura Humanitas, 1991.
- NIETZSCHE, 2020: Friederich Nietzsche, *Ecce homo. Cum devii ceea ce ești*, traducere din limba germană de Victor Scoradeț, București, Editura Ideea Europeană, 2020.
- NIETZSCHE, 2018: Friederich Nietzsche, *Nașterea tragediei*, introducere de Richard Wagner, Editura Cartex, 2018.
- NIETZSCHE, 2001: Friedrich Nietzsche, *Opere complete*, vol. IV, ediție critică științifică în 15 volume de Giorgi Colli și Mazzino Montinari, traducere de Simion Dănilă, Timișoara, Editura Hestia, 2001.
- NIETZSCHE, 2019: Friedrich Nietzsche, *Știința voioasă*, ediția a II-a, traducere de Liana Micescu și Simion Dănilă, București, Editura Humanitas, 2019.
- NIETZSCHE, 1999: Friederich Nietzsche, *Voința de putere*, traducere de Claudiu Baci, Oradea, Editura AION, 1999.

- NOICA, 1981: Constantin Noica, *Devenirea întru ființă*, București, Editura Științifică, 1981.
- NOICA, 1990: Constantin Noica, *Jurnal filozofic*, București, Humanitas, 1990.
- NOICA, 2019: Constantin Noica, *Povestiri despre om*, București, Editura Humanitas, 2019.
- NOICA, 1984: Constantin Noica, *Trei introduceri la devenirea întru ființă*, București, Editura Univers, 1984.
- NOICA, 1978: Constantin Noica, *Sentimentul românesc al ființei*, București, Editura Humanitas, 1978.
- OLARU, 1990: Bogdan Olaru, Holman Andrei, *Contribuții la psihologia morală: evaluări ale rezultatelor și noi cercetări empirice*, București, Editura Pro Universitaria, 1990.
- PALER, 1997: Ioan Paler, *Introducere în opera lui Emil Cioran*, Pitești, Editura Paralela 45, 1997.
- PARFAIT, 2001: Nicole Parfait, *Cioran ou le défi de l'être*, Paris, Desjonquères (coll. La mesure des choses), 2001.
- PASCAL, 1998: Blaise Pascal, *Cugetări*, Text integral, trad. Maria și Cezar Ivănescu, Oradea, Editura Aion, 1998.
- PATAPIEVICI, 2022: Horia-Roman Patapievici, *Omul recent*, București, Editura Humanitas, 2022.
- PIEDNOIR, 2013: Vincent Piednoir, *Cioran avant Cioran: histoire d'une transfiguration*, Marseille: Éditions Gaussen, 2013.
- PLATON, 1975: Platon, *Gorgias*, în *Opere*, vol. I, ediția a II-a, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1975.
- PLATON, 2021: Platon, *Opera integrală, vol. I*, traducere, introducere generală, introduceri și note de Andrei Cornea, București, Humanitas, 2021.
- PLATON, 2011: Platon, *Phaidon sau despre suflet*, traducere de Petru Creția, București, Editura Humanitas, 2011.
- PĂTRAȘCU, 2007: Horia Pătrașcu, *Terapia prin Cioran – forța gândirii negative*, București, Editura Trei, 2007.
- PÂRVU, 2008: Gabriel Radu Pârvu, *Paradigme culturale complementare: Noica și Cioran*, Iași, Editura Institutul European, 2008.
- PERSE, 1972: Saint-John Perse, *ŒUVRES COMPLÈTES*, Paris, Éditions Gallimard, Pléiade, 1972.
- PERSSON, 2014: Ingmar Persson, Săvulescu Julian, *Neadaptați pentru viitor. Nevoia de bioameliorare morală*, Editura ALL, 2014.
- PETREU, 2017: Marta Petreu, *Despre bolile filosofilor. Cioran*, eseuri și confesiuni (ediția a

- III-a, revizuită și adăugită), București, Editura Polirom, 2017.
- PETREU, 2011: Marta Petreu, *Cioran sau un trecut deocheat*, ediția a 3-a revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom, 2011.
- PIEDNOIR, 2013: Vincent Piednoir, *Cioran avant Cioran: histoire d'une transfiguration*, Marseille, Éditions Gaussen, 2013.
- PLATON, 2022: Platon, *Opera integrală*, vol. 3, traducere, introducere și note Andrei Cornea, București, Editura Humanitas, 2022.
- PLEȘU, 2008: Andrei Pleșu, *Minima Moralia*, București, Editura Humanitas, 2008.
- PREDA, 1992: Radu Preda, *Jurnal cu PETRE ȚUȚEA*, București, Editura Humanitas, 1992.
- POPOVENIUC, 2016: Bogdan Popoveniuc, *Filosofia Singularității*, București, Editura Eikon, 2016.
- POSSENTI, 2006: Vittorio Possenti, *Filosofia după nihilism*, Editura Galaxia Gutenberg, 2006.
- RASCHIKA, 1998, Richard Raschika, *Introducere în opera lui Cioran*, traduceri de Viorica Nișcov, București, Editura Saeculum I.O., 1998.
- ROSE, 2013: Serafim Rose, *Nihilismul. Rădăcina Revoluției în epoca modernă*, București, Editura Sophia, 2013.
- ROSE, 1990: Rose del Conte, *Eminescu sau despre Absolut*, București, Editura Eminescu, 1990.
- RUSSEL, 2015: Bertnard Russel, *Eseuri sceptice*, București, Editura Humanitas, 2015.
- SARTRE, 2004: Jean Paul Sartre, *Ființa și Neantul: eseu de ontologie fenomenologică*, traducere de Adriana Neacșu, Editura Paralela 45, 2004.
- SAVATER, 1999: Fernando Savater, *Eseu despre Cioran*, București, Editura Humanitas, 1999.
- SERES, 2021: Alexandru Seres, *Cioran, omul incomplet*, Cluj-Napoca, Editura Tracus Arte, 2021.
- SIMION, 2019: Eugen Simion, *Introducere la Existențialismul românesc: 1919-1947, vol. I și II*, Introducere de Eugen Simion, ediție îngrijită de Marin Diaconu, București, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă (Opere fundamentale), 2019.
- SIMION, 2021: Eugen Simion, *CIORAN: O mitologie a nedesăvârșirilor*, București, Editura Cartea Românească, 2021.
- SINGER, 2006: Peter Singer, *Tratat de Etică*, traducere coordonată de prof. univ. dr. Vasile Boari și Raluca Marincean, București, Editura Polirom, 2006.
- SONEA, 2013: Ciprian Bogdan Sonea, *Fenomenul religios la Blaga și Cioran*, Ediția a II-a revăzută, Cluj, Editura Limes, 2013.

- SPINOZA, 2017: Baruch Spinoza, *Etica*, Editura Seneca Lucius Annaeus, 2017.
- STAN, 2005: Emil Stan, *Cioran – Vitalitatea renunțării*, Iași, Editura Institutul European, 2005.
- STEINHARDH, 2017: Nicolae Steinhardh, *Despre Eliade, Cioran, Ionescu și Noica*, Iași, Editura Polirom, 2017.
- STOLOJAN, 1999: Sanda Stolojan, *Au balcon de l'exil roumain à Paris: avec Cioran, Eugène Ionesco, Mircea Eliade, Vintila Horia*, Paris, L'Harmattan (coll. Aujourd'hui l'Europe), 1999.
- ȘESTOV, 1993: Lev Șestov, *Începuturi și sfârșituri*, colecția *Eseuri de ieri și de azi*, Iași, Editura Institutul European, 1993.
- ȘESTOV, 1999: Lev Șestov, *Filosofia tragediei*, București, Editura Univers, 1999.
- ȘESTOV, 2018: Lev Șestov, *Kierkegaard și filosofia existențială* (vocea celui care strigă în pustie), București, Editura EIKON, 2018.
- ȘORA, 1988: Mariana Șora, *Cioran jadis et naguère, Entretien à Tübingen*, Paris, Éditeur L'Herne, 1988.
- TACOU, 2009: Laurence Tacou et al (Org.), *Cahier L'Herne: Cioran*, Paris, Éditions de L'Herne, 2009.
- TATOMIRESCU, 2003: Pachia Ion Tatomirescu, *Dicționarul estetic-literar, lingvistic, religios, de teoria comunicației*, Timișoara, Editura Aethicus, 2003.
- TAYLOR, 1967: Shelley E. Taylor, *Positive illusion: Creative Self - Deception and the Healthy Mind*, Basic Bookest, New York, 1989; Erving Goffman, *Interaction Ritual*, West Cliff West Cliff, Newport Beach, Ca, 1967.
- TĂNASE, 2010: Stelian Tănase, *Cioran și Securitatea*, Iași, Editura Polirom, 2010.
- TISMĂNEANU, 2013: Vladimir Tismăneanu, *Diavolul în istorie – Comunism, fascism și câteva lecții ale secolului XX*, București, Editura Humanitas, 2013.
- THOMA, 2005: Friedgard Thoma, *Pentru nimic în lume - o iubire a lui Cioran*, tradusă din germană în limba română de Nora Iuga, Editura EST, 2005.
- TURCAN, 2013: Nicolae Turcan, *Cioran sau excesul ca filosofie*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2013.
- TURGHENIEV, 1992: Ivan Sergheevici Turgheniev, *Memorie litteraire*, Florența, ed. E. Damiani, Passigli, 1992.
- TURGHENIEV, 1992: Ivan Sergheevici Turgheniev, *Padri e figli*, (1862), trad.it.s.polledro, Ed.Bazzarelli, Rizzoli (BUR), Milano, 1992.
- VARTIC, 2011: Ion Vartic, *Cioran naiv și sentimental*, ediția a III-a revăzută și adăugită,

- București, Editura Polirom, 2011.
- VATTIMO, 1993: Gianni Vattimo, *Sfârșitul modernității. Nihilism și hermeneutică în cultura postmodernă*, traducere de Ștefania Mincu, post-față de Marin Mincu, Constanța, Editura Pontica, 1993.
- VATTIMO, 1995: Gianni Vattimo, *Societatea transparentă*, traducere de Ștefania Mincu, Constanța, Editura Pontica, 1995.
- VĂLCAN, 2015: Ciprian Vălcan, *Un aventurier nemișcat – 30 de interviuri*, Editura All, 2015.
- VĂLCAN, 2008: Ciprian Vălcan, *La concurrence des influences culturelles francaises et allemandes dans l'oeuvre de Cioran*, București, Editura Institutului Cultural Român, 2008.
- VINTILĂ, 2017: volum coordonat de Vintilă Mihăiescu, *De ce este România astfel? – Avatarurile excepționalismului românesc*, București, Editura Polirom, 2017.
- VOLPI, 2014: Franco Volpi, *Nihilismul, Texte de frontiere*, Nr. 69, Editura Institutul European, 2014.
- YANNARAS, 1996: Cristos Yannaras, *Heidegger și Areopagitul*, trad. Nicolae Tanașoca, București, Editura Anastasia, 1996.
- XENOFON, 1987: Xenofon, *Amintiri despre Socrate*, București, Editura Univers, 1987.
- ZIMMER, 2021: Heinrich Zimmer, *Regele și Cadavrul – Poveste despre biruința sufletului asupra răului*, cuvânt înainte de Joseph Campbell, traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 2021

* Articole/surse media

- ASTIER, 2008: Ingrid Astier, *L'écriture fragmentaire chez Cioran, traversée solitaire d'un élégiaque*, în „Alkemie, Revue semestrielle de littérature et philosophie”, Numéro 2, noiembrie 2008, disponibil la <http://www.revue-alkemie.com/002-alkemie-le-fragmentaire.html>.
- ALEXE, 2017: Dan Alexe, *Când Charlie Hebdo explică nihilismul lui Cioran și Statul Islamic*, în „Jurnal de corespondent”, 27 noiembrie 2017, disponibil la <https://moldova.europalibera.org/a/jurnal-de-corespondent-dan-alexu/28878030.html?fbclid=IwAR2Xj5r7GztTKqRMaERLd7yiWaHShFT1EopWZrTcdIaFpGCBjpPJhyj8D0I>.

- BOLLON, 1997: Patrice Bollon, *Cioran, l'hérétique*, Edité par Gallimard, Paris, 1997, disponibil la https://www.liberation.fr/livres/1997/05/29/cioran-au-contrairepatrice-bollon-cioran-l-heretiquegallimard-307pp-145f_204231/.
- CAVAILLÈS, 2005: Nicolas Cavallès, *Le Corrupteur corrompu – Barbarie et méthode dans l'écriture de Cioran*, Paris: Le manuscrit, 2005, disponibil la https://www.persee.fr/doc/item_1167-5101_2005_num_25_1_1342.
- CIMPOI, 2011: Mihai Cimpoi, *Cioran: eminescianismul „culmilor disperării”* în „Caiete critice” revistă editată de Fundația Națională pentru Știință și Artă, nr. 7 (285) / 2011, disponibil la <https://caietecritice.fnsa.ro/wordpress/wp-content/uploads/2012/09/7-2011.pdf>.
- CIORAN, 1934: Emil Cioran, *Impresii din München* în „Vremea”, An VII, Nr. 3, 15 iulie 1934, disponibil la <https://historic.ro/publica-ia-vremea-an-vii-nr-346-15-iulie-1934.html>.
- DAVID, 2006: Sylvain David, *Cioran – Un héroïsme à rebours*, Éditeur: Presses de l'Université de Montréal, 2006, disponibil la <https://books.google.com/cu/books?id=UKmSUGcaYyUC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>.
- DIACONU, 2007: Mircea A. Diaconu, *Cioran. Fața și reversul umorului*, eseu în „Contrafort”, nr. 6, iunie, 2007, disponibil la <http://www.contrafort.md/old/2007/152/1215.html>
- DIACONU, 2005: Mircea A. Diaconu, *Ficțiunea Cioran: un caz de integrare?!*, Editura Universității „Petru Maior”, 2005, disponibil la <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A23799>
- EMINESCU, 1874: Mihai Eminescu, fragment din *Scrisoarea lui Eminescu către Maiorescu*, Charlottenburg, 5 februarie, 1874, disponibil la [https://ro.wikisource.org/wiki/Scrisoarea_lui_Eminescu_c%C4%83tre_Maiorescu_\(februarie_1874\)](https://ro.wikisource.org/wiki/Scrisoarea_lui_Eminescu_c%C4%83tre_Maiorescu_(februarie_1874))
- GEANTĂ, 2011: Nicolae Geantă, *Cioran, geniul nihilist dezamăgit de viață* în „Nickbags”, 11 aprilie, 2011, disponibil la <https://nicolaegeanta.blogspot.com/2011/04/cioran-geniul-nihilist-dezamagit-de.html>.
- GHEORGHE, 2022: Laurențiu Gheorghe, *Despre conceptul de „rău” din perspectiva diverselor teorii filosofice* în „Dilema veche”, nr. 952, 7-13 iulie, 2022, disponibil la <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/despre-conceptul-de-rau-din-perspectiva-640095.html>.

- GALERIU, 1995: Constantin Galeriu, „*BIOGRAFIA FIULUI LUI DUMNEZEU*” ÎN CONȘTIINȚA LUI *EMINESCU*, în „ORTODOXIA”, anul XLVII, 1 ianuarie 1995, disponibil la <http://ziarullumina.ro/biografia-fiului-lui-dumnezeu-in-constiinta-lui-eminescu-35048.html>.
- JACCARD, 2005: Roland Jaccard, *Cioran et compagnie*, Paris: Presses Universitaires de France (coll. Perspectives critiques), 2005, disponibil la [https://www.puf.com/content/Cioran et compagnie](https://www.puf.com/content/Cioran_et_compagnie).
- LIICEANU, 2015, Gabriel Liiceanu, *Interviu cu Emil Cioran și Petre Țuțea*, video, 15 iulie 2015, disponibil la <https://www.facebook.com/watch/?v=921773207889596>.
- MESSADIÉ, 2013: Gerald Messadié, *Cioran et ses contemporains*, în „Lintern@ute”, 9 mai, 2013, disponibil la <http://salon-litteraire.linternaute.com/fr/emil-cioran/review/1834138-cioran-et-ses-contemporains>.
- MIHĂILEASCU, 2016: Dan C. Mihăilescu, *Cioran sau resemnarea ca vitalitate – Ceaiul de la ora 5, 27 mai 2016*, disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=Oi5LAVYfzAo>.
- MIRON, 2018: Miruna Maria Miron, *Bucuria de a muri: o capcană a sinuciderii?* în „Bel-Esprit”, 10 septembrie, 2018, disponibil la https://belesprit.ro/bucuria-de-a-muri-o-capcana-a-sinuciderii/?fbclid=IwAR2_ktDOKjtAMTmIVeDAYz_cgOTIfnM81ps0w4nlWKBBrxZDp2tru_3uAoQc.
- PĂTRAȘCU, 2012: Horia Pătrașcu, *Agonia ca extaz: a muri din prea plinul vieții. Emil Cioran și experiența metafizică a morții.*, extras din cap. 1. *Cele două dimensiuni ale vieții: dincolo și dincoace de «pragul morții»*, în „Cercetări filosofico-psihologice”, București, anul IV, nr. 2, 2012, pp. 65-86, disponibil la http://www.institutuldefilosofie.ro/e107_files/downloads/CFP/Extrase%20CFP%20nr.%202012/HORIA%20PATRASCU%20-%20Agonia%20ca%20extaz%20-%20a%20muri%20din%20prea%20plinul%20vietii.pdf.
- POHOAȚĂ, 2011: Gabriela Pohoăță, *Emil Cioran – nihilistul cu gândul la Dumnezeu*, disponibil la http://cogito.ucdc.ro/cogito/emilciorannihilistulcugandulgabrielapohoata_1.pdf.
- TIFFREAU, 1991: Philippe Tiffreau, Jean-François Bory, Gérard-Georges Lemaire, Collectif, *Cioran - Ou La dissection du gouffre*, Editeur, FeniXX réédition numérique (Henri Veyrier), 1991, disponibil la https://www.decitre.fr/ebooks/cioran-9782307400172_9782307400172_1.html.

- TORRES, 2010: Abad Torres, Alfredo Andrés, *Cioran et la philosophie*, în „Alkemie. Revue semestrielle de littérature et philosophie”, Numéro 6, Cioran, décembre 2010, disponibil la <http://www.revue-alkemie.com/006-alkemie-cioran.html>.
- SEREA, 2019: Alina Serea, *Emil Cioran. Curiozități despre „teoreticianul sinuciderii” care, de fapt, iubea viața*, Antena1.ro, 20 iunie 2019, disponibil la <https://a1.ro/news/inedit/emil-cioran-10-curiozitati-despre-teoreticianul-sinuciderii-care-de-fapt-iubea-viata-id876411.html?fbclid=IwAR2clHi4H6h49yIjPNW9bIIDOTjCsL-EHN3r3poV-yKD3Wr5RCIR3IS0uvs>.
- SERES, 2015: Alexandru Seres, *Cioran în revista Comœdia*, în „Apostrof”, revistă a Uniunii Scriitorilor, nr. 10 (305)/anul XXVI, 2015, disponibil la <http://www.revista-apostrof.ro/arhiva/an2015/n10/a21/>.
- SERES, 2021: Alexandru Seres, *Cioran, pur și simplu*, în „Familia”, 25 noiembrie, 2021, disponibil la <https://revistafamilia.ro/?p=3264>.
- SERES, 2013: Alexandru Seres, *Principiul nonidentității*, în „Artele și științele vieții”, 22 ianuarie 2013, disponibil la <https://arteləsiștiintelevietii.wordpress.com/2013/01/22/principiul-nonidentitatii>.
- SOROHAN, 2019: Elvira Sorohan, *Cioran despre Franța într-un manuscris din 1941*, în „Observator cultural”, nr. 998, 5 decembrie, 2019, disponibil la https://www.observatorcultural.ro/articol/cioran-despre-franta-intr-un-manuscris-din-1941/?fbclid=IwAR3bg-p7cdjgmzj_D43EOZZDBQU4LZ9-gSqP2oMVyoP0KIzZM8JST-hzqy4.
- TIFFREAU, 1991: Philippe Tiffreau, Jean-François Bory, Gérard-Georges Lemaire, Collectif, *Cioran - Ou La dissection du gouffre*, Editeur, FeniXX réédition numérique (Henri Veyrier), 1991, disponibil la https://www.decitre.fr/ebooks/cioran-9782307400172_9782307400172_1.html.
- VARTIC, 2020: Ion Vartic, *Remember Emil Cioran*, în conferința „Și totuși de ce nu s-a sinucis Cioran?”, Muzeul Național al Literaturii Române, din 20 iunie 2020, disponibil la https://mnlr.ro/remember-emil-cioran-conferinta-si-totusi-de-ce-nu-s-a-sinucis-cioran-ion-vartic/?fbclid=IwAR3rTWA1iIX6JZWwQ0Hz7Owj1rFxyUs2RJg8zLKEYwz_fea1B3jYC9wJg.